

Nieuwsbrief Weidevogelbescherming in Brabant

Nr.5 – mei 2011

Deze nieuwsbrief wordt mogelijk gemaakt door
het Coördinatiepunt Landschapsbeheer bij Brabants
Landschap en de vrijwillige weidevogelbeschermers

Redactie: A. Popeller & J. Sloothaak

Foto's: M. Renes, H. Fiolet e.a.

De weidevogelbescherming in Brabant
wordt gecoördineerd door:

en financieel ondersteund door:

In deze editie

Code rood voor weidevogels	1
Provinciale jaaravond weidevogelbescherming	3
Collectief weidevogelbeheer	4
Let op gekleurde wulpen... ..	4
Geef de acrobaat van het erf een steun in de rug!	5
GPS en weidevogels	5
Weidevogelkijkweek.....	5
Gebruik mandjes.....	6
Het zit in de familie.....	7
Beschermers Jaap Wijdenes onderscheiden	8
Lichte eieren	9
Vos eet kraai.....	9
Excursie weidevogelcoördinatoren	9
Hartverwarmend	10
Oudste grutto van Nederland.....	11

Code **rood** voor weidevogels

Droogte

In het hele land hebben weidevogels te kampen met extreme droogte (artikel [Brabants Dagblad](#)). Daardoor is er weinig voedselaanbod, is opvetten moeilijk en kunnen veel vogels niet tot leggen komen. Kieviten die al kort na de winter in broedconditie waren hebben in sommige gebieden wel hun legsels uitgebroed, maar de jongen leken te verzwakken door gebrek aan voedsel en waren een gemakkelijke prooi voor predatoren. Navraag bij diverse Brabantse weidevogelgroepen leert dat er weinig, en soms zelfs geen, kievitlegsels worden gevonden, nauwelijks kievitjongen ouder dan een week worden waargenomen, en dat grutto's later, of helemaal niet, tot broeden komen.

Hoewel veel provincies doorgaans natter zijn dan Brabant speelt het probleem in het hele land en op veel plaatsen wordt naar oplossingen gezocht. In het [Wijkerzand](#) en de Beerse Overlaet zijn percelen dit voorjaar kunstmatig vernat. Dergelijke experimenten zijn op de Brabantse zandgronden waarschijnlijk moeilijker te realiseren bij gebrek aan goed gevulde sloten langs de percelen.

Verhoogde recreatiedruk

Het extreem mooie en droge weer lokte ook mensen naar buiten. Veel vroeger dan andere jaren zorgden bijvoorbeeld wandelaars, fietsers, vliegeraars, loslopende honden, luchtballonnen, gps-tochten, metaaldetectorgroepen en nog zoveel anderen voor een hoop extra verstoring in een periode van het jaar waarin het doorgaans nog lekker rustig is in het veld. En juist nu met de droogte kan die rust het verschil maken tussen wel of niet-broedende wijfjes, uitkomen of niet uitkomen van eieren en opgroeien of sterven van weidevogelkuikens.

Vrijwilligers worden wel de ogen en oren in het veld genoemd. Is er in jouw gebied volop gebroed en groeien de weidevogelkuikens wel normaal op? En heb je misschien zelfs een idee waar dat aan ligt? We horen het graag! Doorgeven kan via a.popelier@hetnet.nl of jsloothaak@brabantslandschap.nl.

Over een half jaar hopen we weer een nieuwsbrief te kunnen maken. Daarom zijn we altijd op zoek naar interessante informatie, artikelen of ervaringen uit het veld. We nodigen iedereen uit hier een bijdrage aan te leveren! Leuke onderwerpen voor deze nieuwsbrief kunt u doorgeven aan onze coördinator soortenbescherming, Jochem Sloothaak: jsloothaak@brabantslandschap.nl of 0411 664010.

Provinciale jaaravond weidevogelbescherming

Maandag 14 maart vond de jaarlijkse provinciale jaaravond weidevogelbescherming plaats. Opnieuw een recordaantal van 325 vrijwilligers en geïnteresseerden kwamen naar het Provinciehuis in Den Bosch.

Commissaris van de Koningin Wim van de Donk was **onder de indruk** van het aantal aanwezige weidevogelbeschermers en sprak lovende woorden over al het werk wat door vrijwilligers wordt verzet. "We kunnen veel verzinnen in het provinciehuis maar als het daarbuiten niet gedragen wordt heeft dat weinig zin".

Hij reikte de oorkonde voor het **initiatief van het jaar** uit aan Wim Schippers en Rob Boumans. Zij ontwierpen een speciale nestbeschermer die gebruikt wordt bij bemesten van de akkers door middel van een sleepslang. Zonder deze beschermer zouden veel legsels verloren kunnen gaan bij deze nieuwe manier van bemesten.

Hierna werd, voor hem zelf als organisator van deze avond volkomen onverwacht, Jochem Sloothaak namens de vrijwilligers **in het zonnetje gezet** door de Commissaris van de Koningin. Hij ontving als dank voor het vele werk wat hij stak in onder andere de collectieve beheerplannen een in opdracht gemaakt drieluik van Elwin van de Kolk.

De Commissaris sloot af met de belofte dat hij zich sterk zou maken voor weidevogelbescherming in Noord-Brabant.

De **spreker van de avond** was Henk-Jan Ottens uit Zuid-Oost Groningen. Hij vertelde over zijn ervaringen op het gebied van **akkervogelbescherming** en met name de veldleeuwerik, en de

mogelijkheden die aangepast beheer kan bieden voor deze noodlijdende soort.

Na afloop was er voor iedereen nog een hapje en een drankje, en konden de benodigde materialen voor het komende beschermingsseizoen in ontvangst worden genomen. Vast onderdeel in de pakketten is het [jaarverslag](#), wat voor elke deelnemende agrariër en vrijwilliger beschikbaar is. De groepen zorgen voor de verdeling onder "hun" boeren en vrijwilligers.

Collectief weidevogelbeheer

Dit seizoen is in 6 gebieden in Brabant gestart met collectief weidevogelbeheer. Hoe loopt het tot nu toe en hoe bevalt het de vrijwilligers?

De vogels hebben natuurlijk geen idee en gaan in sommige gebieden vrolijk op de percelen zitten waar nu net géén afspraken voor laat maaien gemaakt zijn. Maar gelukkig kan daar in de meeste gevallen alsnog een rustzone worden afgesloten.

Op de percelen waar wel laat wordt gemaaid - ten minste na 1 juni, afhankelijk van de overeenkomst - geeft het enorm veel rust nu het niet meer nodig is om snel voor het maaien de legfels te zoeken en te markeren. De vrijwilligers hoeven enkel te observeren op welke percelen er gebroed wordt en dit vast te leggen. Het legsel hoeft niet te worden opgespoord. Dat laatste is juist niet de bedoeling: hoe meer rust op het perceel, hoe beter.

Voor sommige vrijwilligers is dat wel even wennen. Als je jarenlang gewend bent geweest om legfels op te sporen in het hoge gras, en de kick te ervaren als het gelukt is voor het maaien, kan het nu wat saai zijn om alleen maar langs de kant te observeren. Van de andere kant moet het toch ook een heel goed gevoel geven dat de nesten en kuikens veilig zijn in het lange gras. De rust die nu middels beheerovereenkomsten wordt gerealiseerd is immers ook een gevolg van het jarenlange beschermingswerk van de vrijwilligers. Het collectief beheer kan gezien worden als de kroon op het (beschermings)werk.

Een belangrijke taak voor de vrijwilligers volgt de komende weken. Op 1 juni mogen de eerste weides worden gemaaid en voor die tijd moet duidelijk zijn of er nog legfels of kuikens in het gras aanwezig zijn. In dat geval moet contact opgenomen worden met de gebiedscoördinator, die zal proberen de betreffende overeenkomst aan te passen, zodat kuikens niet alsnog verloren gaan.

Let op gekleurde wulpen...

De boerenzwaluw is geen weidevogel. Maar omdat weidevogelbeschermers goed contact met boeren hebben en veel op boerenerven komen heeft de terugloop van de boerenzwaluw toch onze aandacht.

Van Pieter Wouters van weidevogelbeschermingsgroep Reusel-de Mierden kregen we het volgende bericht:

In het Beleven in Reusel zit al een aantal weken een wulp met kleurringen. Deze wulp is –samen met ruim 50 andere wulpen- op 26 september 2010 geringd in zuidwest Engeland, en is de eerste vogel die buiten Engeland is terug gemeld.

Het is natuurlijk goed mogelijk dat er toen nog meer Brabantse wulpen zijn gevangen en voorzien van een kleurring.

Misschien is het iets om aan alle weidevogelbeschermers te vragen om uit te kijken naar gekleurde wulpen. Als dat zo is dan hoor ik het graag. Ik heb contact gehad met de onderzoeker, Naill Burton, en hem beloofd aan het eind van het seizoen een overzicht (Nu nog alleen van de 'Beleven-wulp') te maken en op te sturen.

Geef de acrobaat van het erf een steun in de rug!

De boerenzwaluw is geen weidevogel. Maar omdat weidevogelbeschermers goed contact met boeren hebben en veel op boerenerven komen heeft de terugloop van de boerenzwaluw toch onze aandacht.

Word jij ook zo vrolijk bij het zien van de eerste boerenzwaluw? Begrijpelijk! Boerenzwaluwen zijn immers de boodschappers van de lente en zijn met hun sierlijke vluchten prachtig om te zien. Bovendien zijn ze altijd in de buurt van mensen te vinden. Helaas gaat het niet goed met de boerenzwaluw. De soort staat als 'gevoelig' op de Rode Lijst door een afname van 50-75% in de afgelopen 40 jaar. Hoe dat precies komt en welke maatregelen effectief zijn is nog niet goed bekend. Vogelbescherming Nederland en SOVON Vogelonderzoek hebben daarom 2011 uitgeroepen tot het [Jaar van de Boerenzwaluw](#). Samen met waarnemers, boeren en buitenlui willen we meer te weten komen om de soort echt goed te kunnen beschermen. En daar waar het kan, alvast maatregelen te nemen die de Boerenzwaluw helpen.

- Tel mee: Publiekstelling bewoonde nesten;
- Tel mee: Onderzoek nestplaatskeuze;
- Doe mee: Boerenzwaluwen beschermen.

Voor informatie over telprojecten: boerenzwaluw@sovon.nl

Voor algemene vragen: www.vogelbescherming.nl

Bron: SOVON vogelonderzoek Nederland

GPS en weidevogels

Steeds meer groepen gaan met GPS aan de slag. Het is een moderne manier om de locatie van nesten in het veld vast te leggen. Veel boeren en loonwerkers hebben GPS apparatuur op hun trekker. Wanneer zij voor de bewerking van het land de door de vrijwilligers ingevoerde coördinaten downloaden, krijgen zij tijdens de bewerking tijdig een seintje als een nest wordt genaderd. De boer kan dan de keuze maken: om het nest heen rijden, de apparatuur oplichten of het nest verleggen.

Op 26 april vond een informatiemorgen plaats voor boeren, vrijwilligers en overige geïnteresseerden. Deelnemers kregen onder andere uitleg in het veld over het vastleggen van de nestlocaties, het overbrengen van de gegevens naar de website en de wijze waarop de informatie naar de boer kan worden overgebracht. Van de bijeenkomst is door Omroep Brabant een [leuke film](#) gemaakt.

Onder de aanwezigen waren naast boeren en vrijwilligers afgevaardigden van onder andere het ministerie van ELI, de loonwerkersorganisatie Cumela, Landschapsbeheer Nederland, ZLTO en enkele Vlaamse organisaties.

Weidevogelkijkweek

Van 16 tot en met 23 april vond ook dit seizoen weer de landelijke weidevogelkijkweek plaats. Tijdens deze week laten vrijwilligers elk jaar in het hele land zien hoe leuk het is om naar weidevogels te kijken, om op die manier te proberen het draagvlak voor weidevogelbescherming te

vergroten. Dit gebeurt door middel van informatiestands, fiets- en wandeltochten en excursies. Dit jaar organiseerden in Brabant onder andere vrijwilligers in Haaren, Vught, Schijndel, Boerdonk Reusel-de Mierden en Zuid-Oost Brabant een of meer activiteiten tijdens de week.

Alle locaties zijn te vinden op: www.weidevogelkijken.nl

Gebruik mandjes

Sinds enkele jaren proberen we het verleggen van nesten op bouwland voor boeren, loonwerkers en vrijwilligers gemakkelijker en sneller te laten verlopen door het gebruik van pitriet mandjes. Nog niet alle groepen zijn hiermee bekend. Daarom volgt hier een korte uitleg over het gebruik ervan.

Plaats bij het vinden van een legsel van Kievit of Scholekster op een akker waar nog bewerkingen moeten plaatsvinden het legsel meteen in een mandje. Dat gaat zo:

1. plaats eerst de stokken voor en achter het nest op de gebruikelijke manier;
2. leg de eieren voorzichtig vlak naast een van de stokken, zodat je er zelf niet op trapt;
3. schep het mandje tot de rand toe vol met zand;
4. draai met de vuist een nestkuiltje midden in het mandje;
5. leg het nestmateriaal uit het originele nestje in het zelfgedraaide nestje en druk het aan;
6. plaats ook eventuele opvallende merktekens zoals een maïsstobbe in of net naast het mandje. Mogelijk herkent de Kievit hieraan zijn nest;
7. graaf het mandje tot net onder de rand in op de nestlocatie. Als je een reden hebt om het nestje een stukje te verplaatsen, zorg dan dat de originele nestplaats niet meer herkenbaar is;
8. leg de eieren in het nieuwe nestje, met de punten naar elkaar.

Het gebruik van de mandjes is een van de vele goede ideeën die zijn uitgewerkt door Maaïke Riemslag en Annet Cleijssen van Weidevogelgroep Alphen-Chaam-Gilze.

Attentie: vergeet in het witte boekje niet de kolom "legsel beschermd bij" in te vullen als er werkzaamheden plaatsvonden rond de legfels. De afkortingen staan achterin het boekje.

Het zit in de familie

Ineens viel het me op tijdens een veldbezoek: het komt nogal eens voor dat er meerdere weidevogelbeschermers binnen één familie voorkomen. Man en vrouw, broers, broer en zus(sen), Een selectie:

Eerste legsel Marianne en Jeroen

Wat is de mooiste dag in een mensenleven? Voor Marianne en Jeroen Fledderus is dat niet zo'n moeilijke vraag. Ze twijfelen even. Toch maar de trouwdag. Maar daarna volgt het vinden van het eerste kievitselegsel. Marianne en Jeroen zijn vorig jaar gestart bij weidevogelgroep de Duinboren.

(tekst en foto: Rini v.d. Boer)

Erna, Jo en Ans Vogels: schoonzus, broer en zus

Al jaren met veel plezier actief bij WVG Schijndel e.o. En niet alleen met het zoeken van legfels. Zo bouwt Jo al jaren nestkastjes die verkocht worden om de kas van de weidevogelgroep te spekken.

Janny van Gelder en Roné van den Assem: broer en zus

Dit jaar voor het eerst actief bij Altenatuur. Ze zien nu al veel dingen in de natuur die ze eerder niet zagen: "je leert op een andere manier kijken".

Jan en Ria Heessels, echtpaar

Al 40 jaar een paar en ook in weidevogelbescherming samen actief. Hier met het plaatsen van een van de bekende groene bordjes, waar Jan een stevige plank achter heeft gezet. Van boormachine tot grondboor, het gaat allemaal mee het veld in...

Margreet en Wout van Mensvoort, echtpaar

Wout, al sinds de oprichting, trekker van een zoekgroep, en Magreet actief als secretaris, en organisator van de seizoensafsluiting voor de weidevogelgroep van de Duinboeren. Zoals hier gezellig in de tuin van huize van Mensvoort.

In een volgende nieuwsbrief hopen we deze rubriek te kunnen vervolgen. Dus mochten er in jouw groep ook familieleden actief zijn meldt het dan even. Enne...altijd al graag, mét foto, in de nieuwsbrief willen staan? Dan is dit je kans: strik je broer, zus, kind of partner om ook vrijwilliger te worden. Dan sturen wij de fotograaf langs!

Beschermers Jaap Wijdenes onderscheiden

Tijdens de lintjesregen afgelopen Koninginnendag ontving Jaap Wijdenes van de weidevogelgroep van Stichting Laarbeeks Landschap een Koninklijke onderscheiding uit handen van burgemeester Ubachs. Dit omdat hij sinds 1958 allerlei vrijwilligersfuncties op zich heeft genomen. In de lange lijst stond natuurlijk ook het beschermingswerk en de educatie ten behoeve van de Laarbeekse weidevogels. Jaap: proficiat namens alle Brabantse weidevogelbeschermers!

Jaap is overigens altijd bereid om een leuk verhaal / lezing te komen geven. Schroom niet om hem een email te sturen.

Lichte eieren

Vanuit het veld kwamen diverse meldingen van zeer licht gekleurde weidevogeleieren. De eieren werden gevonden op verschillende locaties in de provincie. Naar de oorzaak is het gissen. Mogelijk heeft het te maken met een verandering in het stapelvoedsel in verband met de droogte. We hebben de vraag op het discussieforum van de website www.weidevogelbescherming.nl geplaatst. We zijn benieuwd of iemand hier meer over weet en of het ook in andere delen van het land voorkomt.

Vos eet kraai

Ton de Peffer van de weidevogelgroep van de Duinboeren is een van de vrijwilligers die ons met regelmaat per email op de hoogte houdt van zijn belevenissen in het veld, waarvoor dank! Het volgende willen we u niet onthouden:

... Als we achter over het zandpad lopen is er ineens een hoop kabaal en vliegen er wel dertig kraaien op en in een keer loopt er zomaar een vos bij ons langs met een kraai in zijn bek, achterna gezeten door al die kraaien. Als die kraai in de bek van de vos ons nest heeft leeg gevreten heeft hij zijn verdiende loon gehad, maar tegen wie ben ik nu eindelijk tegen de vos of tegen de kraai???

.... Als iedereen 's middags naar huis is ga ik met Bart en Gilles (stagiaires) naar het gebied dat zij voor ons in kaart hebben gebracht, moeiteloos brengen ze mij bij de nesten die zij al afgepaald hebben met een stok langs de slootkant binnen twee uur hebben we er weer drie kivietsnesten en drie scholeksternestten bij ook zien we een wulp die flink achter de kraaien aanjaagd, je kunt zien dat zij plezier hebben gehad in het werk dat zij hebben moeten doen, goed gedaan mannen het is wel duidelijk dat het intresant is om hier volgend jaar te gaan kijken. Na nog wat papieren ingevuld te hebben neem ik afscheid van hen met de belofte ze uit te nodigen voor onze evaluatie avond.

Excursie weidevogelcoördinatoren

Afgelopen zaterdag 14 mei verzamelden de coördinatoren van de Brabantse weidevogelgroepen zich weer voor de [jaarlijkse excursie](#). Hoewel vooral bedoeld als dank voor het vele werk wat de groepscoördinatoren verrichten voor weidevogelbescherming, is het natuurlijk ook de gelegenheid bij uitstek om ervaringen uit te wisselen met andere groepen en te netwerken.

Dit jaar reed de bus naar Eemnes, waar onder het genot van koffie met iets lekkers eerst de nodige informatie over het excursiegebied, Eemland, gegeven werd door René Faber, coördinator weidevogels voor Landschap Erfgoed Utrecht.

Eenmaal buiten konden gruttoliefhebbers hun hartje ophalen. In het gebied waren meer dan 200 gruttoparen en de nodige tureluurs actief, in de meeste gevallen met het beschermen van hun jongen. Ook werden er diverse soorten plevieren gezien, en deden enkele potentiële predatoren hun best voor ons de volwassen vogels de lucht in te lokken. Een enkele reiger of buizerd had steeds een hele zwerm schreeuwende grutto's achter zich aan (De heer Faber noemt dit vol trots 'hun luchtmacht'). Voor ons Brabanders een heel bijzonder schouwspel. Wanneer we de waterstand in het gebied, wat tienduizend jaar geleden nog onderdeel was van de Zuiderzee, vergelijken met die in de meeste gebieden in Brabant dan mag duidelijk zijn dat hier een van de grote oorzaken in populatieverschil te vinden is. De gruttostand lijkt in beide gebieden gelijke tred te houden met de waterstand. Hoe lager de waterstand, ...

Hartverwarmend

- De kievitmannetjes die elk uur van de dag bezig zijn om hun jongen te beschermen tegen predatoren, en kraaien, katten, buizerds, bunzings en zelfs vossen en ooievaars te lijf gaan;
- Vrijwilligers die speciaal van vakantie terug komen om hun wekelijkse beschermingsrondje te kunnen doen;
- Vrijwilligers die hun vakantie zo plannen dat ze op de vaste beschermingsdag weer terug zijn;
- Vrijwilligers die ondanks ziekte of beperkingen toch zo veel mogelijk hun steentje bij willen dragen;
- De boer die speciaal naar de vrijwilligers toe gereden komt om te melden dat er aan de overkant ook nog een kievit zit te broeden en dat hij die zal ontzien bij werkzaamheden;
- De boeren die in alle hectiek van de voorjaarswerkzaamheden er toch steeds weer aan denken om de vrijwilligers even te bellen voor de bewerkingen;

- Al die vrijwilligers die aan de gang blijven, ondanks of juist vanwege de tegenvallende resultaten in verband met de droogte;
- Al die partners van vrijwilligers die zonder mopperen rekening houden met de meest hectische periode in het jaar van een weidevogelbeschermer: het broedseizoen;
- Boeren die net zo van weidevogels genieten als vrijwilligers en er ook heel wat voor over hebben;
- Nog zoveel meer, teveel om op te noemen!

Aanvullingen op deze of andere rubrieken zijn zeer welkom op a.popelier@hetnet.nl of jsloothaak@brabantslandschap.nl

Oudste grutto van Nederland

Op 19 april 2011 werd door een weidevogelbeschermer in de Krommenieër Woudpolder een dode grutto gevonden. De vogel was geringd. Uit de ringgegevens bleek dat de grutto 30 jaar geleden als kuiken werd geringd in het Wormer- en Jisperveld. Het vorige record stond op ruim 25 jaar en is dus met liefst 5 jaar verlengd. Gemiddeld wordt een grutto 11 jaar oud. Meer informatie op www.weidevogelbescherming.nl onder de knop "nieuws".

